

דבר העורכת

על מודעות והבנה רגשית? האם הן מקיימות ביניהן תחרויות שירה? איך משפיעים רעשי העיר על שירת הציפורים? ואיך משפיעה שירת הציפורים על ילדי הגן?

במאמר **מוזיקה ומתמטיקה - הילכו שניים יחדיו?** מלמדת אותנו הכותבת, מאיה איזנברג, על החיבור בין שני תחומי הדעת החשובים כל כך - מוזיקה ומתמטיקה: היכן ואיך הם משיקים זה לזה, כמה מהותי לקדם הוראה ולמידה מיטבית של כל אחד מהם בנפרד ועד כמה חשוב לשלב ביניהם בהמשך. צירוף של התנסויות ותובנות מוזיקליות, המתחברות באופן הרמוני, תרתי משמע, ללמידה טבעית, מעמיקה וברורה יותר, של עקרונות מתמטיים בגן הילדים.

במאמר **איורים וייצוגים גרפיים כביטוי לחשיבה מתמטית בגיל הרך** מציגה בפנינו הכותבת, רינה פיצ'ון, עשייה גנית עשירה ומגוונת, המפתחת אצל הילדים הבנה של מושגים חשבוניים, מושגים הנדסיים, מושגי מרחב וזמן וייצוגים גרפיים כאמצעי להבעה ולחשיבה בעשייה המתמטית. למידה חווייתית זו מקדמת למעשה 'שפה מתמטית', המוטמעת אצל ילדי הגן באופן טבעי, עשיר ומאתגר, המקדם חשיבה גבוהה. גם אם זה עדיין איננו ידע פורמלי, זו היא תשתית איתנה ושמחה לתובנות מתמטיות שתתגבשנה בגיל מאוחר יותר.

במאמר **למידה משמעותית מחייבת הערכה משמעותית** מאתגרות הכותבות, טלי שכטר ותמר קוטליצקי, את המחנכות והמחנכים בגיל הרך. באמצעות 'מסע' העוקב באופן שיטתי אחר הפנמת תובנות ומושגים מתמטיים בגיל הרך, הן אומרות לנו: בצד ההתנהלות האינטואיטיבית יש לעקוב באופן רציף, בנקודות זמן רבות במשך השנה, אחר השלב שבו נמצאת ההבנה וההפנמה של כל ילדה וילד בגן את המושגים המתמטיים. יש לתפור לכל אחת ואחד תוכנית אישית, שתקדם אותם לשלב הבא, כדרך להעשרת הידע התשתיתי המשמעותי.

במאמר **מסע חשיבתי - על פני הגלובוס ואל הזהות העצמית של ילדי הגן** פורשים בפנינו הכותבים, סילביה כהן וירון שור, את חשיבותם של המסע החשיבתי, הוראה קשובה והתיווך של הגננת. התקשורת בין הגננת לילדים מתייחסת להבנתם של הילדים את הנלמד, מתוך מחשבה כי בגן הילדים, הפער בין ההוראה ללמידה גדול יותר מאשר בגילאים אחרים, שכן קשה להורות באופן שיביא בחשבון את נקודת מבטם האמיתית של הילדים.

במאמר **גני רג'ו אמיליה - יומן מסע** אנחנו צועדים יד ביד עם הכותבות, נטע פרי ורונית פרידמן, במסע הגילוי שלהן ברג'ו אמיליה שבאיטליה. שמם של גני הילדים באזור זה יצא למרחוק כמקדמי התפיסה כי תרבות, אסתטיקה, אוכל וסביבה חינוכית מגוונת ומטופחת הם בסיס טבעי, איתן, לחינוך מיטבי, חוקר וגם נינוח, של ילדים. על פי תפיסת עולמם, זכותם של כל ילד וילדה לחוויית ילדות הכוללת חינוך קשוב ותחושת חוסן, הניתנים על ידי הקהילה שבה הם גדלים ועל ידי הגננות, באמצעות אמנות, אסתטיקה ותחושת שפע.

שנת ה-70 למדינת ישראל היא השנה שבה אנו מתחילים את העשור השני למרכז דע-גן, ומביאים לכן ולכם כאן בהתרגשות את עלון דע-גן 11. מביטים בנחת אל העבר וצופים אל הבאות עם שמחה בלב. מסעות במעשה, בזמן ובתודעה.

במאמר **לבנות ולהיבנות - על פיתוח חשיבה הנדסית בגן הילדים** מציגות הכותבות, טלי שכטר ואורנית ספקטור-לוי, את אופני החשיבה המגוונים הגלומים בפעילויות הבנייה בגן הילדים. מה רוצים לבנות? איך ליישם את הרעיונות המתוכננים? איך פותרים בעיות שעולות בזמן העבודה? אלה הם ניצנים של חשיבה הנדסית, שאיתה מתמודדים כל המהנדסים והמהנדסות, גם אם הם בני חמש. הסקרנות וחדוות העשייה מובילות את הילדים לתהליך של ניסוי, טעייה ותהייה, תוך רצון להבין ולהתחבר אל העולם הטכנולוגי שבו אנו חיים.

במאמר **מאשדוד ועד לשמיים** לוקחת אותנו הכותבת, רונית נחמיאס, למסע בעולמות רחוקים, בהם כוכבי לכת וחלליות, וכן אסטרונואוטים ואסטרונואוטיות בגיל הגן, שמנהלים חיים הרפתקניים ומעוררי סקרנות. הם עושים זאת במרכז המדעים שבניהולה, בעיר אשדוד, ואחר כך בגן הילדים שלהם, וגם בבית. הילדים שואלים שאלות, מתנסים, ומבנים את ידע העולם (או, נכון יותר, את ידע העולמות) שלהם, תוך שהם משלבים דמיון ומציאות.

במאמר **לטיול יצאנו - ומה שם מצאנו?** אנחנו מטיילים עם הכותבת, חלי שורגי, ועם הילדים שבגנה, אל מחוזות חייהם בקיבוץ פרוד שבגליל. הם מתיידדים עם כל אבן, עם כל אצטרובל ועם כל בעל מלאכה במשק, ואנחנו איתם: נהנים מהלמידה החווייתית בחצר הבית - במקום שהשייכות אליו מגדירה את כולנו, ילדים ומבוגרים כאחד. החיים בגן וחיי הקהילה מעשירים זה את זה באופן הדדי ומחזקים את הזיקה למקום ולאנשים.

במאמר **חינוך ובעלי חיים** מלמדת אותנו הכותבת, ברברה אנדרס, פרק חשוב מאין כמוהו על טוב לב, הכלה והתחשבות באחר, גם אם הוא לא מדבר עברית, גם אם יש לו ארבע, שש או שמונה רגליים וגם אם הוא עוטה פרווה או נוצות. במסע שאליו לוקחת אותנו הכותבת ובנתונים שהיא מציגה, בולט היחס המכבד כערך מהותי בחיינו. בגן הילדים נבין מעומק הלב והתודעה שלום ופיוס מהם, ונתחזק גם אנו מתקשורת בונה עם עולם החי.

במאמר **ציף ציף שריק שרק - היבטים מפתיעים בשירת הציפורים** מציג לנו הכותב, נדב לוי, חשיבה ייחודית על מורכבות שירת הציפורים. מדוע שרות הציפורים בעיקר לפנות בוקר ובעת דמדומים? מה הקשר בין אכילה לשירה אצל ציפורים? האם ציפורים מפיקות הנאה משירתן? האם שירת הציפורים מעידה

העלון הנוכחי מציג עשייה מגוונת, סקרנית, מאתגרת, מתלבטת ובונה של מחנכות ומחנכים, חוקרות וחוקרים בגיל הרך בישראל, בצד פתיחות ולמידה משמעותית מהעולם הגדול, רצון להיות בו ולהבין את רעיונותיו; רצון להתחבר לחוויה החינוכית הגלובלית במאה ה-21. ותמונה אחת קטנה של אנה פרנק, שנשזרה במאמר על גני הילדים ברג'ז אמיליה, מחזירה אותנו באחת לכאן, הביתה, אל הארץ הטובה, החוגגת 70 שנה.

קריאה נעימה,
ד"ר ורה מרנהולץ פניחי